

Grzegorz Jędro, Magdalena Jędro

NOWE STANOWISKO DOSTOJKI EUNOMII *Boloria eunomia* (ESPER, 1799) (LEPIDOPTERA: NYMPHALIDAE) W KASZUBSKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM

A new locality of Bog Fritillary *Boloria eunomia* (Esper, 1799) (Lepidoptera: Nymphalidae) in Kashubian Landscape Park

Dostojka eunomia *Boloria eunomia* (Esper, 1799) jest gatunkiem należącym do rodziny Nymphalidae, występującym w środkowej i północnej Europie oraz w północnej części Azji i Ameryki Północnej (Buszko i Masłowski 2015). Na południu, zachodzie i w środkowej Europie występuje w rozproszeniu (Buszko 2004, Jakšić et al. 2007, Gelbrecht et al. 2016). Uznawana jest za relikwyt okresu glacialnego (Jakšić et al. 2007). W Polsce podawana z nielicznych stanowisk we wschodniej części kraju od Puszczy Augustowskiej i okolic Mrągowa po Puszcę Solską (Buszko i Masłowski 2015). W miejscach regularnego występowania, na przykład w Puszczy Białowieskiej (Buszko 2004) i w Puszczy Knyszyńskiej (Klimczuk i Sielezniew 2017), populacje cechują niemałe liczebności. Gatunek ten związany jest ekologicznie z borami bagiennymi i torfowiskami oraz wilgotnymi łąkami z rdestem wężownikiem *Polygonum bistorta* L. (Buszko 2004, Klimczuk i Sielezniew 2017).

Dostojka eunomia figuruje w Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce (status EN - gatunek zagrożony wyginięciem) (Buszko i Nowacki 2002), w Czerwonej Księdze Zwierząt (status EN - gatunek bardzo wysokiego ryzyka) (Buszko 2004); jest ponadto motylem objętym częściową ochroną gatunkową (Rozporządzenie 2016). Takson ten wykazuje spadek liczebności w skali Europy; na Europejskiej Czerwonej Liście Motyli nadano mu status LC – gatunek niższej troski (vaan Swaay et al. 2010).

W czerwcu 2016 roku podczas inwentaryzacji motyli dziennych koło Wieżycy na obszarze Kaszubskiego Parku Krajobrazowego (UTM CF11), odkryto nieznanne dotąd stanowisko dostojki eunomii. Na eutroficznej, wilgotnej łące ostrożeńiowo-rdestowej, należącej do regionalnie zuboższej postaci zespołu *Angelico-Cirsietum oleracei* R.Tx. 1937 em. Oberd. 1967 (fot. 1) stwierdzono 8 osobników dorosłych (imagines) motyla (fot. 2-3). W kolejnym roku (czerwiec 2017) wykazano 7 imagines na tym samym stanowisku. W latach 2018-2019 ponownie przeprowadzono inwentaryzację obszaru, jednak pomimo dwóch kontroli w okresie zbieżnym z wylotem imagines dostojki eunomii, nie udało się potwierdzić występowania gatunku.

Na Pomorzu Wschodnim (Gdańskim) *B. eunomia* obserwowana była dawniej do pierwszej połowy XX wieku. Ostatnimi informacjami o tej dostojce były stwierdzenia spod Lęborka (Urbahn i Urbahn 1939) oraz z Wejherowa i Gdańska-Oliwy (Speiser 1903). Według dostępnych doniesień na Pomorzu Wschodnim znane są zaledwie dwa współczesne stanowiska (Bąkowski i Mních 2010, Bartuzi informacja ustna). W pracy Bąkowskiego i Mních (2010) *Boloria eunomia* wykazany był w Pomysku Małym pod Bytowem, gdzie w latach 2003-2004 stwierdzono 1-5 imagines. W czerwcu 2011 r. pod Staniszewem w Kaszubskim Parku Krajobrazowym Bartuzi stwierdził 1 imago (Bartuzi informacja ustna). Opisywane w niniejszej pracy stanowisko z terenu Kaszubskiego Parku Krajobrazowego jest więc kolejnym izolowanym, występującym daleko od granicy zwartego zasięgu miejscem występowania tego gatunku (Buszko 2004, Sielezniew i Dziekańska 2010, Buszko i Masłowski 2015).

Fot. 1. Eutroficzna łąka wilgotna, należąca do zespołu *Angelico-Cirsietum oleracei*, będąca biotopem dostojki eunomii *Boloria eunomia* w Kaszubskim Parku Krajobrazowym (fot. G. Jędro).
Photo 1. Eutrophic wet meadow of the *Angelico-Cirsietum oleracei* alliance, habitat of the Bog Fitillary *Boloria eunomia* in Kashubian Landscape Park (photo by G. Jędro).

Do głównych zagrożeń dostojki eunomii należy osuszanie i meliorowanie siedlisk jej występowania, a w konsekwencji - proces sukcesji drzew i krzewów, mogący być skutkiem takich działań. Dużym zagrożeniem dla gatunku jest również rozproszenie i izolacja stanowisk oraz niewielkie liczebności populacji (Buszko i Masłowski 2015). Hanski et al. (1998) w badaniach nad rozproszonymi populacjami przeplatki atalii *Melitaea athalia* (Rottemburg, 1775) na Wyspach Alandzkich w Finlandii wykazali, iż niewielkie populacje motyli wymierają częściej, niż populacje liczne, zamieszkujące większe płyty siedlisk. Ze względu na niewielką liczebność, znaczną izolację od zwartego zasięgu gatunku oraz postępujące zagrożenie, jakim jest zarastanie siedliska, populacja *B. eunomia* w Kaszubskim Parku Krajobrazowym narażona jest na wymarcie w niedługim czasie. W latach 2018-2019, pomimo poszukiwań w podobnych siedliskach na obszarze Parku, nie wykazano obecności tego cennego gatunku.

Podziękowania

Serdecznie dziękujemy dr. Pawłowi Czechowskiemu za naniesienie poprawek do pierwszej wersji notatki, pracownikom Kaszubskiego Parku Krajobrazowego za pomoc podczas prac terenowych oraz Jerzemu Bartuzi za przekazanie niepublikowanych informacji na temat występowanie dostojki eunomii.

Fot. 2. Dostojka eunomia (imago) zaobserwowana w czerwcu 2016 r. w Kaszubskim Parku Krajobrazowym (fot. M. Jędro).

Photo 2. Bog Fritillary (imago) observed in June 2016 in Kashubian Landscape Park (photo by M. Jędro).

Fot. 3. Dostojka eunomia (imago) zaobserwowana w czerwcu 2016 r. w Kaszubskim Parku Krajobrazowym (fot. G. Jędro).

Photo 3. Bog Fritillary (imago) observed in June 2016 in Kashubian Landscape Park (photo by G. Jędro).

LITERATURA

- BAKOWSKI M., MNICH A. 2010. Motyle dzienne (Lepidoptera: Papilionoidea, Hesperioidea) Bytowa i okolic. *Wiad. Entomol.* 29: 47-55.
- BUSZKO J., NOWACKI J. 2002. Motyle. Lepidoptera. In: GŁOWACIŃSKI Z. (Ed.). Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Wyd. IOP PAN, Kraków.
- BUSZKO J. 2004. *Boloria eunomia*. In: GŁOWACIŃSKI Z., NOWACKI J. 2004. (Ed.). Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce. Kraków-Poznań.
- BUSZKO J., MASŁOWSKI J. 2015. Motyle dzienne Polski. Wyd. „Koliber”, Nowy Sącz.
- GELBRECHT J., CLEMENS F., KRETSCHMER H., LANDECK I., REINHARDT R., RICHERT A., SCHMITZ O., F. RÄMISCH. 2016. Die Tagfalter von Brandenburg und Berlin (Lepidoptera: Rhopalocera und Hesperioidea). *Naturschutz und Landschaftspflege in Brandenburg* 3, 4: 1-327.
- HANSKI I., MOILANEN A., PAKKALA T., KUUSAAARI M. 1996. The quantitative incidence function model and persistence of an endangered butterfly metapopulation. *Cons. Biol.* 10: 578-590.
- JAKŠIĆ P., VAN SWAAY C., DURIC M. 2007. *Boloria eunomia* (Esper, 1799): a new species for Serbia (Nymphalidae). *Nota Lep.* 30, 1: 65-70.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., poz. 2183).
- KLIMCZUK P., SIELEZNIEW M. 2017. Unexpected differences in butterfly diversity between two peat bogs in the same area. *Pol. J. Entomol.* 86, 3: 251-273.
- SIELEZNIEW M., DZIEKAŃSKA I. 2010. Motyle dzienne. Oficyna Wydawnicza Multico, Warszawa.
- SPEISER P. 1903. Die Schmetterlinge der Provinzen Ost- und Westpreussen. *Beitr. Naturk. Preuss.* 9: 1-149.
- VAN SWAAY C., CUTTELOD A., COLLINS S., MAES D., LÓPEZ MUNGUIRA M., ŠAŠIĆ M., SETTELE J., VEROVNIK R., VERSTRAEL T., WARREN M., WIEMERS M. AND WYNHOF I. 2010. European Red List of Butterflies Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- URBAHN E., URBAHN H. 1939. Die Schmetterlinge Pommerns mit einem vergleichenden überblick über den Ostseeraum. *Stettin. Ent. Ztg.* 100: 185-826.

Summary

Bog fritillary *Boloria eunomia* (Esper, 1799) is protected and red-listed butterfly species of the family *Nymphalidae*. It is very rare in NW Poland. To the date the species is known from only two present stands in Pomerania region. This paper presents a data on new stand of the species in Kashubian Landscape Park (Pomeranian Lake District) together with population size, description of the habitat and assessment of the potential threats.

Adres autorów:

Grzegorz Jędro, Magdalena Jędro
Słowiński Park Narodowy
ul. Bohaterów Warszawy 1A
76-214 Smołdzino
rufinus@o2.pl, m.jedro@slowinski.pn.pl